

Algemene Inlichtingen- en
Veiligheidsdienst
*Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties*

Spionage

Hoe herken je het en wat
kun je ertegen doen?

Spionage is iets van alle tijden en vormt een grote bedreiging voor Nederland. Tegelijkertijd is spionage haast onzichtbaar en zijn weinig mensen zich bewust van de gevaren. In Nederland wordt door allerlei landen gespioneerd. Niet alleen digitaal, maar ook op de klassieke manier: door mensen in te zetten. Waarom gebeurt dit en waarom is het schadelijk? Belangrijker nog: hoe herken je spionage en wat kun je ertegen doen?

Wat is spionage?

Het doorspelen van kennis over het Nederlandse buitenlandbeleid, het kopiëren en tegen betaling overhandigen van documenten van de Europese Commissie of het hacken van een hightech-bedrijf om bedrijfsgeheimen buit te maken. Het zijn allemaal voorbeelden van spionage. Maar wat is spionage? Spionage is het op heimelijke wijze verzamelen van inlichtingen (informatie) of objecten (bijvoorbeeld producten of machines). Het kan bijvoorbeeld gaan om gevoelige (persoons)informatie, technologie of staatsgeheimen.

Nederland is een aantrekkelijk doelwit voor spionage. Ons land is lid van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en de Europese Unie (EU) en beschikt over interessante informatie. Daarnaast zijn we gastland van tal van internationale organisaties zoals de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens (OPCW) en het Internationaal Strafhof (ICC). Ook beschikken de Nederlandse universiteiten en het bedrijfsleven over veel kennis en hoogwaardige technologie. De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) heeft als taak spionage te onderkennen, te helpen beëindigen en de bewustwording ervan te vergroten.

Wie spioneren en waarom doen ze dit?

Allerlei landen spioneren in en tegen Nederland om informatie of objecten te bemachtigen waarmee zij hun voordeel kunnen doen. Er zijn verschillende redenen om te spioneren. Zo kan een land geëmigreerde landgenoten in het buitenland in de gaten houden om te controleren of ze een bedreiging voor het regime vormen. Of ze brengen de politieke situatie en het besluitvormingsproces in Nederland in kaart om daar invloed op uit te oefenen. Ook kunnen ze economische kennis stelen om de eigen economie te bevorderen.

Sommige landen spioneren op grote schaal en beschikken over professionele inlichtingendiensten om dit werk zo goed mogelijk uit te voeren. De AIVD doet onderzoek naar deze landen. Welke landen de grootste dreiging vormen, is sterk afhankelijk van de (inter)nationale situatie. Verhoudingen tussen landen kunnen snel veranderen waardoor nieuwe spelers op het toneel verschijnen op het gebied van spionage.

Hoe wordt er gespioneerd?

Buitenlandse inlichtingendiensten spioneren op verschillende manieren. Tegenwoordig wordt er veel digitaal gespioneerd: inlichtingendiensten hacken computers om informatie ongezien te stelen. Ministeries, onderzoekscentra en bedrijven

in de hightech-, chemie- en energiesector worden veelvuldig digitaal aangevallen.

Spionage gebeurt ook nog steeds op de klassieke manier, door het benaderen van personen om via hen toegang te krijgen tot informatie. Medewerkers van inlichtingendiensten zoeken naar interessante gesprekspartners (bronnen) zoals ambtenaren, wetenschappers, topfunctionarissen en journalisten. Ook mensen in ondersteunende functies kunnen interessant zijn voor inlichtingendiensten, omdat ook zij toegang kunnen hebben tot vertrouwelijke informatie.

Waarom is spionage schadelijk?

Spionage gebeurt buiten het oog van de samenleving. Voor veel mensen is het moeilijk voorstelbaar dat spionage schadelijk is voor de nationale veiligheid, maar deze heimelijke manier van informatiegaring kan wel degelijk een grote impact hebben. Als een ander land bijvoorbeeld toegang krijgt tot geheime informatie, dan kan dat land de informatie gebruiken om besluitvorming te beïnvloeden of andere maatregelen te nemen. Landen kunnen informatie over de eigen bevolking in het buitenland gebruiken om tegenstanders te intimideren of zelfs uit te schakelen.

Spionage kan ook economische schade veroorzaken. Zodra andere landen toegang hebben tot vertrouwelijke

bedrijfsinformatie, heeft dit impact op de financiële positie van die bedrijven. Als blauwdrukken en unieke apparatuur worden gekopieerd, hoeft het land dat spioneert de (veelal hoge) onderzoeks- en ontwikkelingskosten niet meer zelf te betalen. Dit kan ertoe leiden dat het Nederlandse bedrijf minder producten verkoopt of de concurrentiestrijd met het buitenlandse bedrijf niet aankan. Wetenschappelijke projecten waarvan de resultaten en methoden stiekem worden overgenomen voor gebruik in een ander land, kunnen ervoor zorgen dat de financiering niet meer rendabel is. Ook is er een risico dat kennis over atoomtechnologie in de verkeerde handen valt. Het is daarom belangrijk dat vertrouwelijke informatie of technologie niet zomaar kan worden weggesluisd naar andere landen.

Hoe herken je spionage?

Spionage is grotendeels mensenwerk. Stel, je hebt interessante informatie en je valt daarom op bij een inlichtingendienst. Dan proberen zij via een medewerker met jou in contact te komen. Deze persoon zal proberen een vertrouwensrelatie met jou op te bouwen. Hij of zij doet zich bijvoorbeeld voor als diplomaat, journalist of ondernemer om op een natuurlijke manier in contact te komen. Toch zijn er bepaalde signalen waardoor je kunt merken dat je met een medewerker van een inlichtingendienst te maken hebt.

Inlichtingendiensten doen vaak uitgebreid vooronderzoek naar personen die mogelijk interessant voor ze zijn. Op internet zoeken ze bijvoorbeeld naar mensen die toegang hebben tot gevoelige dossiers. Ook zoeken ze naar persoonlijke informatie, zoals hobby's of een lidmaatschap van een sportclub, om iemand beter te leren kennen. Deze informatie wordt gebruikt om 'spontaan' met jou in contact te komen.

Is het eerste contact geslaagd? Dan volgen vaak meer ontmoetingen. Je wordt mee uit eten genomen, krijgt cadeaus en denkt misschien een vriendschap op te bouwen. Afspraken vinden vooral buiten de deur plaats en de medewerker van de inlichtingendienst heeft buitengewoon veel belangstelling voor jouw privé-zaken. Maar hij of zij heeft al die tijd maar één doel: jou zover krijgen om te spioneren. Uiteindelijk zal de medewerker van de inlichtingendienst vragen om tegen betaling informatie te leveren. In het begin misschien onbenullige informatie, een test om te kijken hoe ver je bereid bent te gaan, maar later ook gevoelige documenten waar jij toegang toe hebt.

Wat kun je doen tegen spionage?

Het helpt al om je bewust te zijn van het feit dat spionage bestaat. Als je een vreemd gevoel krijgt bij een contact is het altijd verstandig om je terughoudend op te stellen en dit

te melden bij de afdeling veiligheid van je werkgever. Door signalen te herkennen kun je spionage voor zijn. Vermoed je spionage door een inlichtingendienst? Meld dit dan bij je werkgever en de AIVD: aivd.nl/contact

Realiseer je hoe waardevol informatie over jouw werk en netwerk kan zijn. Informatie waar jij makkelijk bij kunt, zoals onschuldig ogende dossiers of werkomstandigheden, kan voor een inlichtingendienst interessant zijn. Ook kan een inlichtingendienst interesse hebben in jouw relatie met belangrijke personen.

Vind een goede balans in wat je online deelt over jezelf en je werk. Zet bijvoorbeeld niet op LinkedIn of Facebook dat je aan gevoelige dossiers werkt. Wees je bewust van wat je deelt en vooral met wie.

Bescherm je apparatuur. Inlichtingendiensten kunnen geïnteresseerd zijn in de informatie die op je telefoon of laptop staat. Wees alert op phishing mails, installeer beveiligingssoftware en houd deze up-to-date. Ook is het verstandig om tijdens zakenreizen apparatuur waar waardevolle informatie op staat bij je te houden en niet in te checken bij je ruimbagage. Lees ook de AIVD-publicatie 'Op reis naar het buitenland – Veiligheidsrisico's onderweg'.

Natuurlijk heb je niet automatisch met een inlichtingendienst te maken als je in contact komt met iemand uit een ander land.

Het is wel goed om je bewust te zijn van de aard van de relatie. Zorg ervoor dat je niet afhankelijk wordt van de ander en wees je bewust van de achterliggende intentie van je contacten.

Meer weten?

Wil je meer weten over spionage en de rol van de AIVD? Kijk dan op aivd.nl/spionage.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van:

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

aivd.nl

Postbus 20010 | 2500 EA Den Haag

mei 2020